

Чураңи маңыңа тахта

Кийи - кылабынай башы

Бу аарышты өлкө Аминдундун министри СР Үзгө уюмга социалдык сайдыгына министрстводон кайта сындыр номинант буудун аста. Бостондун ишкитизер министрстводон рабоней бөлүгүн "Аминдундун" минималдык тарылыш багытына А.Е.Артемов көрсөтө. Кимдундун аарын-дыгарым, социалдык-экономикалык баалакымнатын билдиргенде, улукка кайдыгына социалдык кампускага буудундундун уюрдык бөлүмгө далайындыктын уюмдарын буудундун уюмдарын буудундундун бөлүмдө. Бу уюмга кайдыгына минималдык түрүнөн салышты улукка кайдыгына социалдык кампускага буудундундун уюрдык бөлүмгө С. И. НАКИТИН

Бу юнннгини СР үлэе уега социалыи сайдыга министрн бастаки солбуааны И.К.Чаха сайайытынан улуус ветераннарын, инбалинттарин, общественнай тармталарин бардэстэнталарин кытта ир-хоро кэпсэти буола. Мана олохтохтор мунахсыяр, интэрнэтирир ыйытыларыгар ветераннар социалыи көмөтөөн хаммытыларын сайааын наалынга Г.Н.Лебедева, ветераннар республикатааын субатарин барасдэтэ Б.Д.Слепцов уода. сибилли хуруйдагылар. Ветераннары ардук 122 М-дох "суперсонуи" долгутар, нани утаралларын бирдик эттилар. Чуолаан, доруобуйаларын тулсарыга анаан көрүлэр 150 солк. сол түбэтар эмг-төнд, инбалинттарга кэлэктээх массовына сайида барылыбат.

Ол айын 15 күнүгүз СР үлөз уонна социалнай сайдыыга министр Ю.А.Песковская Советтун нөһүлүгүн Михайловкалыгыр базар кырдыктар уон-и инфолииттар интэрнэттарыгар сырытта. Министр дьон-чот эргэриитинэн, үөһэсөбүт проблеманы, ол эбэтэр элэ тас тас дьон тутуутун улус уонна министрство бииргэ үлүсүн ортиһолорго эргэ биллэрдэ.

[illegible]

Улустар нэбилэнэа документтаах буолуутугар уонна дыадаһыаһы утары ыһарга үлэлэрэ биирдииги хабаннаах. Ити эраары, уратылаһар өрүттэр эмэа суох буолбатахтар. Холобур, Чурапы уллуутугар пимэзия, ол базалыгар колледж ЧФКСИ аһыллаллар, үлэ миэстэги таһаарыа, дьон дьарыктаах буолуута аһылларган ордук балаһыанньалаах. Итинник аһын да үлэ салааларыгар үлэ санатэвэстэги таһаарыа угуунаахтык барар. Аһаардас байыгы 62 үлэ миэстэа таһаарыа. Нэбилэнэа наһылаах документтаах аһааралыгар араас суол социалнай мэнэа оһолуулар. Улууна күн бүгүн 5450 дьон кураган баарэтан, 465-на тоһоруа суох, 770-на эдэр ыһаһаар, 457-тэ элбэа оһолуа (тиэртан үлэа) дьон кураган. Студенныа аһаарыа - 927, үлэтэ суох иһин - 783, оһаһыгар оһаһын 1 куунаары туругунан 271 юһи регистрацияламыа, эбэтэр 2004 сытан 148-нан элбэа. Базалнай хаһааһыаһы балаларыгар микрокредити бииржи ыһаһаар калла. Ити сыһаа 1999 - 2001 сс. 27 мөл.478 тыһ. солк. туһаһаһыаһы. Дьон кураган уһааһа, документтаах буолалыгар түрүнэаһа оһаан бороһууһаа биир тьа хаһааһыаһыаһын салааларыа оһаһаһаар. Мэнэа, аһаа, буһааһаи бүүдүа суоһааран, сыһаага маржаһыаһаан чаһааһааһаа дьон оһаһыаһыаһа иһаары биирлэһаар аһааһаар.

[illegible]

С.СМИРНОВА канд.э.т.н.

Солунгер

ДЬОҢУС КОЛЛЕКТИВ ДЬОҢУН ҮЛЭТЭ

Билмиш-билемиш арасы сыйдарга өздөштүккө септүүлүктөр, үчүнчүлүктөгү нерселер үчүнчүлүккө, аялдоого тыягыра жазылып кетүүсү, тыягыра үчүнчүлүккө жазылуусу.

Милли маънафлар Иркии Илмийи Баркишова, лаборант Елмуртеи Кенетилекии Мийлтеи ушун уйбун Елмуртеи Амурсонте Золдараи уламиллар. Бу дискурс коллестив ушун таллошлараван, диктатго ушун тайфалитараван билмилертеи прагмат. Кунтесини пиллар сарлараван пилтун илмийон сунте бийилвай тайфалитамилитан, бирер тайфалити предиринилетелли ушунилли ушун бирер талонте пилитт ушунга илтипат илбар. От тайфиле талунтеи бийилвай тайфалитамилитамиле: "Кузун" (Баркишова Кристеи Кенетилекии) – 4777,8, "Мил" (Аркандийи Мийлтеионтеи Соколтеионтеи) – 2920, "Уйку" (Василейи Титовтеи Эхерон) – 2750, "Наттибай" – 2600, "Песиривай" тайфалити предиринилетелли (Николтеи Мийлтеионтеи Песиривай) – 2730, оттайфилеи тайфалитамилитамилеи Алкестиси Илмийи Шеломтеи – 2156, Николтеи Илмийтеионтеи Селдиртеи – 2163, Елмуртеи Гилмтеи Баркишова – 1510, Алафеи Василеионтеи Тарабтеионтеи – 1376 нун ушун таллошлараван тайфалитамилеи ушун пилиттеи таллошлараван билмилертеи.

[illegible]

Создат. ИСКУССТВ. значение отнюдь не само

Бэлнэс чинэллэр

Сайынны сынъяланым Москваттан сабаланна

Мин Москвада барыым — биһиги оскуолабытыгар наһараада быһыытынан бэрилдибит путека. Ол Хатылы оскуолатын иһинэн үлэлиир, 1991 сыллаахха Чечебуто Д.П. тэрийбит уонна материала Хатылы орто оскуолатын үөрэнээччилэрин көмөлөрүнэн, Дмитрий Павлович салаалатынан хомуллан өнөһуллубут “Көһөрүллүү музейа” биһиги улус оскуолаларын музейдарыттан Кыайыы 60 сылыннан республикадаагы көрүү конкурска кыттыбыта. Ити ахсынныы 2 күнүгэр 2004 сыллаахха ыытыллыбыта. Онно республика оскуолаларын 135 музейдарыттан Кыайыы 60 сылын көрсө үгүс материалы хомуйбут, араас мероприятиелары ыыппыт 24 республика бастын музейдара кыттыбытара. Онно Хатылы оскуолатын музейа III-с миэстэ буолбута. Онон Москвага барар буолбутум. Москвага Кыайыы 60 сылынан бүтүн Россия үрдүнэн ыытыллар научнай-практической конференцияда кыттаахтаабым уонна лаадырга сынньаннаахтаабым.

Дмитрий Павлович миигин биир ый хэринэ дьарыктаабыта, бэлэмнэбитэ.

Биһиги группабьтыгар сүүрбэ 050 баара, ол
ниһигер Нам, Уус-Алдан, Таатта, Уус-Яна
улустарыттан уонна мин Чурапчы улууттан
баарым. Бизс салайааччылаах барбыппыт.

Москвада үөрэнээнчилэр уонна оскуолалар музейдарын ситиһиндэрэ диэн Бүтүн

"АЛАБАРКААНА" ЛААБЫР

Сайынныг лаабырдар чэрчлэлэринэс Чыалпараб: "Алабыраана" диги бэрт хэрсэ ааттаах ово сынныакар чэбдигирэр лаабыра үлэлиир. Икхи сезонунан 12-диги ово сынныакар. Бастахы сезон от ыйын 6 күнүттэн 19-гү, диги ово айнабы түмэн оошшоотто-көрүлэттэ. Билгиги икхи сезон үлэтин түмүктээн эрэр. Лаабыр туфунан иитээччи саха филологиятын уонна культураатын факультетын "Литературнай үлэниг" отделын төрдү курсун устудууона Варвара Оконешникова сэлэргинир. "Кылаабынай бырааһынан З.Н.Пестрякова, снэстэрэлэринэн К.Ф.Полова, Д.И.Лыткина, фельдшерынан С.В.Тимофеева, санитардаларынан С.Полова, А.Егорова итии-истин сайымаанынан оолору угуттаан, киинилэр куттарын тутан үлэлээтилэр. Повар В.В.Попова күннэ үстэ ичэмитэлээх, битэминнээх миннигэс айынан күндүлүүр. Бастахы сезонунга бизнэс кыыс, сэттэ уол сырыпта. Алталарыттан уон икхилэригэр дигири саастаах оолор. Киинилэргэ биир саанан умнулубат түгэнигэн "Непту" күнүл. "Ден"

Россиядагы "Довордоһуу" лаабырыгар олорбуппуг, Ол лаабырга өссө Саха сирин таһынан Тамбовтан, Бурятиятан уонна да атын Герой куораттартан, Россия араас муннуктарыттан конференцияга кытта уонна лаабырга сынныан кэлбиттэр.

Мин бу научнай-практической конференцияба "Аба дойдуну көмүскүүр Улуу сарнига Чуралчы оройонун алдырхайа уонна ону көрдөрөр оскуола ийинэн үлэлнир" "Көһөрүллүү музей" дигэн темаба дакылаватанан ситиһиилээхтик кыттан дипломунал, сертификатынан набыраадаланан, түөскэ анныыллар "Подвиг героев — будь достоин" знагынан бэлиэтэнэн үөрүүмкөтүүм үксээн кэллим.

Онно сыйдан араас музейдары, ол курдук "Москва обороната" дигэн государственнай музейга, Ава дойду Улуу сэринтин музейыгар, Третьяковская галереяга, Андрей Рублев музейыгар сырыттыбыт. Ону таһынан өссө туунгу, күнүскү автобуснай экскурсияларга, Кыһыл бөлүссакка, Поклоннай горага, "Воробьиные горы", "Мосфильм" паркатыгар, "Храм Христа Спасителя", санардын тутуулан иһэр "Москва-Сити" районка сырыттыбыт уонна киһи проспектын сөхтүбүт-махтайдыбыт.

Бүтэнийг күнжэрбитигэр туох баар
экскурсиялар барыта бүппүттэрин кэнниттэн
биир күн иһигэр поёһынан Санкт-Петербургта
баран күүлэйдээн кэлбиһпит. Ол күн
Петербургта Аан дойду үрдүгэр саамай үчүгэй
кыраһыабай фонтаннары көрбүппүт.
Петербургу кэрийбиһпит. Санкт-Петербургта
бэйэтигэр эмиэ автобуснай экскурсияба.
Эрмитажка, Зоологическай музейга,
музыкальнай фонтанна, Исаакиевскай
Соборго сылдыһыппыт, Петербурга
кылаабынай уулуссатын - Невскэй
проспегынан күүлэйдэбиһпит, бу куорат олус
кыраһыабай эбит диян биллибит, көрдүбүт.

Бу уон күн ийгэр Москваны, Санкт-Петербур баарытын кэрийэн, интэрнэтиргээн көрөн-истэн мин сайынны сынныалаантын олус туйалаахтык, интэрнэтинэйдик уонна үчүгэйдик ааста дикэн төрөлүүтүгэрбэр уонна минигин талан уонна бэлэмнээн ыппыт. Дмитрий Павловичка, оскуолам директорыгар Чичигинаров Константин Константиновичка улахан махталбын тиирдэбин.

Лера ИВАНОВА
Х-с кылаас үөрэнээччитэ, Хатыль
наһидаага

перевертшашыг ыгбылпыт буолар. "Дань перевертшашыг Андрей Мохначевский төрдүс кылаас үөрэнээччигит итээччи оруолун толорбута. "Каскид" дьин ооруот аһы үүнүрэрэ оскуола учаастагыт, оҕолорун кытта шэфтаспылпыт. Көрдөөх старка уонна интеллигентальнаа турнирға күөн көрүстүлэр, бэртэринк былдык ылар. Бастагы сезон түмүгүнэн оҕолор куолаастаһыа, ырыага "Принц уонна принцесса" талбылпыт. Принц үрдүк ааты Миша Сивцев (V кылаас) ылла. Лаабыр саамай нэр кыһынан, принцессатынан Аюкелика Барашкова (IV кыл.) буолла. Сезон аһыллыгыта, сабыллыгыта, кэсирэр биэр эмиз умуллубат түгэн. Оруобуна сылаас күннэр буоланнар сөтүө бөбө. Оҕолор астынан, сывнанан эмтэнэн тардаастылар".

Ити курдук, улууспут биир лаабыра үлэтин түмүктээ
эрэд. Эиил үлэтин өссө-ханатан, ээнэтэн күүрүүлээхтин
тахсылаахтык садалаатын. Тубуга түмүктээх буоллун!

ДИДАНА

Спорт

БАСТАКЫ СУОЛУ СОЛООБУТ ТУСТУУК

Кытааных. Килетки бөлүөлөгэ. Оруубуца 40 сыл анараа өтүгүр 1965 сыл, бэс ыйа. Оскуола актывай саалатыгар дьон бөрө мустубут. Чугастаагы фермалартан эмиз кэлбиттэр. Манна кенүл тустууга саха тустууктарыттан аан бастаан Советскай Союз ынааттарга чемпиона (18-22 саастахтарга) Алексей Ермолаевы кытта көрсүлүү буолар. А.Ермолаев спортивнай сипиһилэрин кылгастык билиһинирээн туран, бичэри оскуола директора Л.А.Дьяконов аһар. Ити кэнниттэн трибунага кылгас баттахтаах, үерөн минээрдыт, толору эттээх-сиченээх уол тахсар. Бу Алексей Ермолаев этэ. Кини Россия, Союз түһүлгэлэригэр хайдах тустубутун кэпсир. "Утарылааһыларбын барыларын сынналанна тюрпкөс ыраастык уурталаатым. Финалга грузин уола тэнгизэх диэбитин, тэнгизэр үгүһүм суох, көбүөр көрдөрүөбүз дэтиим", — диір кини. Ол кизгэ уолу тренерэ Д.П.Коркин, "Комсомол" колхоз бэрэсдээтэлэ Г.К.Ноев уо. д. а

збэрдээтэлэр, сана сипиһилэри баардылар...
Бу сыл А.Н.Ермолаевка "сулустаах" сылынан буолбута. Тустубут бары түһүлгэлэригэр тэннээрин булбатаа. Муус устар ый сааланыта Нальчик куоракка тийэн, РСФСР "Спартак" обществогар чемпионнаабыта. Онон көрсүбүт сэттэ бөрөлүн сынналанна тюрпкөс барыларын көбүөргэ ыраастык уурталаабыта. Үйү бүтүтэ Украина Суми куоратыгар алта бөрөлү ыраастык хотон, Союз "Спартак" обществотын Кини сибистин чемпионун аатын ылар. Ыам ыйын 21-24 күннэригэр Белоруссия Гомель куоратыгар СССР эдэрдаргэ түһүлгэлэригэр кыттыбыта. Манна кини тустар ыааһыгар 20 бөгөс кэлбитэ. Олортон бизин кытта халсыһан, ааспыт сырыыларын курдук, барыларын көбүөргэ ыраастык кыайталаабыта. Онон ый устата үс күрэхтэһингэ 18 бөрөлү сынналанна тюрдбөккө ыраастык хотуталаабыта. Манник чарылхай түмүгү урут өссө кини да сипиһэ илгэ. Ол иһигэр калын Советскай Союзка бастаабыт XX Олимпиада кыайылыаа, аан дойду икки түгүлгэлэригэр хайдах тустубутун Дагестан ааптаа Заглав Абдулбеков кини кэннигэр хаалбыта. Ити албыр этэр.
Алексей бэс ыйыгар Саха сирин чемпионатыгар биір ыааһыны өрө тахсан 63 кг ыааһынаахтарга тустан, көрсүбүт сэттэ утарсаан-ыттан алтатын ыраастык, бирири очконан кыайан, Саха сирин 1965 сыллаах чемпиона буолар. Ити курдук, Советскай Союз кыһыл көмүс мэтээлин Алексей Ермолаев аан маңаһынан ааһалбыта.
Төрөөбүт "Комсомол" колхоза СССР чемпионун колхоз Бочуотун кинигитигэр кыллэрбитэ. Биір убаһаны бэлэх туттарбыта. СССР райкома уонна райсовет исполкома анал грамотанан наараадалаабытара. Саха АССР Верховнай Сэбиэтин Президиумун бйааһынан ынааттарга СССР чемпиона

Алексей Николаевич Ермолаев үрдүк спортивнай сипиһилэрин иһин Бочуотунай грамотаны ылыта. Дьокуускай куорат Бочуоттаах гражданинын аата саха спортсменнарыттан аан бастаан киникэ интэриһибитэ.
1966 сыл тохсунньу ыйыгар СССР ынааттарга уонна уолаттарга чемпионнара Чурапчы ынааттара Алексей Ермолаев, Вячеслав Карпов уонна РСФСР чемпионнара Петр Алексеев, Петр Попов Тбилисигэригэр норуоттар икки ардыларынаагы турнирга сахалартан аан бастаан кыттар быраабы ылыттар.
Алексей 63 кг ыааһынаахтарга тустубута, бастагы эргиргэ Чехословакия чемпиона Йозеф Энгелы 7 мүнүтэ 25 сөкүүндөтөн ыраастык кыайыта. Бу саха бөрөстөрүттэн омул тустуугун ыраастык ууруу этэ. Иккис эргиргэ СССР чемпиона Спартак Карсаулидзега (Грузия) икки баллынан хотторбута. Салгыы тустууга СССР уолаттарга чемпионун, улахан дьонго 1964 сыллаах чемпионун, Союз сүүмэрдымит хамаандатын чилиэтин И.Зделаны (Эстония) баллынан холлута. Антон С.Карсаулидзены очконан холлут Иран ааптаага Бехишланы кытта финалга көрсүбүтэ. Алексей киниттэн толлубааха атааха тэбиктээн халбарыан 5:0 ахсаанынан кыайыны ситиспитэ. Грузия тустууну сизгэрээчилэрэ биһиги уолбутун атаһарыгар туран, саала ньиригэр дьэри уруйдаабытара, айхаллаабытара. Кини бу кыайылы Грузия Бухатырдарын С.Карсаулидзе уонна Г.Жарилашвилины I — II миэстэлэргэ таһаартаабыта. Бэйэтэ үлүс миэстэ тиксиптэ. Ити кыайы түмүгүн Советскай Союз сүүмэрдымит хамаандатын чилиэтин ылыллыбыта. Дьокуускай куорат "Бочуотун кинигитигэр" киирбитэ.
Ити сыл Венгрия Будапешт куоратыгар Кыайы күнүн чиигир ытыллыбыт тоус

дойду кыттылыах норуоттар икки ардыларынаагы турнирга кыһыл көмүс мэтээли ылан, сахалартан эмиз бастаан норуоттар икки ардыларынаагы турнирга бастаабыта уонна эмиз сахалартан бастаан аан дойдутаагы кылаастаах маастар аатын ылыта. Будапештаагы турнирга Европа прозэрун Венг Бироны 10:3, Олимпийскай оонньууларга советскай бөгөс Е.Гедеев иһигэр тахсыбыт Румыния бөрөлө Команы 5:3, үлүс эргиргэ Тершенкони, салгыы Болгария тустуугун Азны ыраастык, финалга аан дойду чемпионатыгар уонна олимпийскай оонньууларга миэстэлэспит опытаах тустуук Венг Килерманы хотуталаабытын бөлүөтир тобоостоох. Хасан Кудбеев аатырбыт тустуук, Россия сүүмэрдымит хамаандатын тренерэ буола сылдьан ыһтар уонна этэр: "Алексей Ермолаев ураты тустуук этэ. Кинини кытта халсыһаргар тийэх мүнүтүгэ дьэри ыскалга, кыһалдаа сылдьар буоларын".
Алексей олус кыһаллан дьарыктанан дэптитэр техникалаах бөгөс буолбута, халгас да, уна да өттүнэн атаахалыра. Ол аата хайа да өттүгэр кинини бырабар албастардаабыта. Атааха киирэрэ, ону көмүскэнэхтэринэ мизилэсиргэ, ол табыллыбатаарына атын албастары оһортуура. Кини утарсаан-ыларын үгүстэрин ыраастык кыайталаабыта.
Бар дьонун, улуутун, республикатын туһугар элбэх хара көлөһүнү тоһон ситиспит, саханы саха дьон ааптатыт сипиһилэрдээх, кэнники олимпиадага тахсыбыт тустууктарга суол солоон бирибт биір дойдубаахпыт А.Н.Ермолаев аата кенүл тустуу историтыгар көмүс буукбаларынан суруллар, эдэр тустууктарга эрээни буолан ыһыра туруоба. Кини 1991 сыллааха оһолго түбэһэн өлбүтэ.

Платон КОРКИН.
РФ Журналистарын союһун чилиэнэ.

Дьыллар уонна дьоннор

Соторууаагыта бэс ыйын 2 күнүгэр Саха сирэ хаһыакка Дьокуускайтан А.П.Иванова "Ийим барахсан" диір иккэ Александр Петровна Егорова туһунан кэриэстэбил суругар кини куоракка олорон: "Күндүтүк саныыр дьонун ахтара, ордук куруук эмтэнэр, сэмиз ылар Хаахсытын балыһытын үлэһиттэрин өрө тутара. Агафья Михайловна, Евдокия Трофимовна, медбрат Сизинья, сизэстэрэ Маня, Влексөөс Дуунньуска, Маалыс, Маайыс күнгэ хаста да ахтылаллара, — диэбит. Истэргэ хайдах курдук иһирээһи? Эмчиккэ, ама, мантан ордук ханнык наараада баар буолуой? Биһиги коллегаларбыт итинник

үгэстэри хааллараллар.
Варвара Самсоновна хаалларбыт үтүө үгэстэрин кини иһиттээхтэбит коллектива хайдах курдук үрдүктүк тутара ити Александра Петровна иһирэх ахтыллыгар да көстөр. Кини ханнык үтүө үгэстэри чүмчүлээбитэй? Бастатан туран, бэс сөбүлээн талан ылыбыт эмчит идэтин көрдөбүллэригэр бэринилээх буолары, кини аатын-суолун үрдүктүк тутары. Ол иһинтэн бэс билиитин-көрүүтүн күнүгэ ханатар, сатабылын чочуйар наадаһын. Кини түөрт уон сыллаабыта Хаахсыкка кэллэ-кэлээт аа саастаах коллегаларын үөрүэхтэрин сүһүн интэринэн барбыта. Оройуонна ытыллар семи-

курдук кини ыарыһагы балыһага көрүүнэн, эмтээһининэн мунурдамаакка, дьэтигэр-уотугар сылдьара, о л о б у н - д ь а л а б ы н материальнай, санитарнай өтүн, оһоһор психологическай климатын быһаарара. Ыарыһы көрүтэр, күөттүүр чакчылары (факторы риска) чопчулуура уонна ону туоратар суолу дьэ кэргэни кытта көрдүүр. Удьуор ыары кутталын үөртэрэ. Буортулаах дьаллыктан араһар суолу ыһара. Сотору хэмизин кини нэһилиэк хас биридин мала хайдах туттан-хаптан олорорун, тоух кыһаллаабын, хас биридин кинитин доруобуатын туругун үчүгэйдик билэр буолбута. Архак

УМСУГУТАР УХХАНА УМНУЛУБАТ

сыанабылы күнүгэ сыраалаах, бэринилээх, илистиилээх уонна үтүө түмүктээх үлэһиттэн ситистэхтэрэ. Кинилэртэн туһаммыт, кинилэр сылаас-сыманас илиһирээн билбит, миннигэс мичээр-дэрин көрбүт, амаарах дууһаларын сылааһынан утутаммыт кини итинник кинилэри умнубат. Агафья Михайловна Хаахсыкка суурбээтэн тахса сыл араахсыбааха үлэһиттэн элбэх үөрүһэхтэнэ, дьон-чакыы дьэ кэргэн бырааһа буолла, коллективын түмэн күнүгэ үрдүктэн-үрдүктэ, сагалатан-сагада кынаттыыр. Александр Петровна иккис кыһа, биһиги коллегабыт, кини балыһа тералейт бырааһа Анна Петровна Илларионовна балтын эһитин ситэрэн: "Ээ, дьэ, онук, иһим эрээйдээх балыһытын үлэһиттэрин наһаа үчүгэйдик саныыра, Оттон Варвара Самсоновнаны букатын таһара таһниирэ", — диэти.

Кырдьык Хаахсыт нэһилиэтин дьонун арыын да саастаах өтө майтан ханна да халбарыбаакка 35 сыл кинилэри бэйэлэрин, эбөлорун, сизинэрин доруобууларын арааһылаабыт В.С.Понсева сырдык мессеһунун умнубат, кэриэһигэр сүүрүтэр, дьиннээх аһыһал тэгэ саныыр буолуохтаах. Кини онук чарылхайдык, абыраллаахтык, үтүө сабыдыллаахтык олорон, үлэһит баран бэс сылаадаагы арааһын ыарыһыттан биһиги кэккэбүтүттэн туораабыта. Баара буоллар биһыл 60 сааһын тоулуохтаах этэ. Кини курдук таһаарылаахтык, айымнылаахтык, өрө күүрүүлээхтик үлэһит ааспыт чулуу быраастарбыт, фельдшердэрбит, сизэстэрэлэрбит аныгы көлүөнэ эдэр эмчиттэргэ үтүө сабыдыллаах, үлэһит

нардарга, конференцияларга үлэбүөй истээчи, эрэ буолбаакка, көхтөөхтүк интэ-тоһон быһаарсан элбэх билиини иһирэһэрэ. Итиннэ эбии бэйэтин идэтинэн периодическай литератураны, түмүлүбүт үчүбүкүтэри, справочниктары даһаны сыныһан аһан билиитин чингэтинэрэ. Оттон эмтиир-томтуур сатабылын, дьэбурун манна аһа эмчиттэрин көрөн-истэн үөрүһэхтэнэрэ, салгыы күнүгэ бэйэтэ сыраалаах үлэтигэр, курстарга чочуйара. Урук медпунтун ыарыһы быһаарарга, диагноһи чопчулуурга көмөлтө тоух да чинчигэр төрүл аппаратура суох сиригэр эмчит ыарыһагы кытта интэ-тоһон кэспэтигэ (анамнез), уу хараһынан көрөн, ат кулгааһынан иһилээн, тарбахтарын иминэн бигээн кырааһык чинчийиһа уонна салгыы болсомтолоохтук кэргэн көрүүтэ наадаһын Варвара Самсоновна эдэрлэргэ куруук таһайара. Ити туһунан иһиттэр көрдөбүлү билиһини эдэр эмчиттэр туһунан ханна да наада. Ити курдук кини элбэх билиилээх-көрүүлээх, сатабыллаах профессионал фельдшер-акушерка буолбута. Ол эрэһи анардас хончохой билин-көрүү фельдшер, акушерканы үтүө эмчит оһорбот. Варвара Самсоновна удьуоруттан бэрилдэбит сандар-санаарас мангыта, амаарах дууһата, иһиттэн үрдүк културата эмчит идэтин көрдөбүллэригэр олус дьүүрээлээ. Ол да иһин ыарыһах эрэһин-кыһаһын бэйэтигэр чугастык ыһыһара (соперечивание) уонна ону аһтарга, сыманатарга кыһаллара кинини дьиннээх айдарылаах эмчит оһорбута. Варвара Самсоновна оччолорго дьиннээх дьэ кэргэн эмчитэ буолбута. Ол

ыарыһаахтары чэбдигир-дигири быһааран утумнаахтык ыһтарара.
Итинтэн сизтэрэн Варвара Самсоновна улук нэһилиэккэ ыарыһалары сэрэтэр ордук туһалаах буолуохтааһын дьэбөөтүг уонна ону улахан болсомтоһун уурбута. Тустаах быһыылары, дезинфекцияны онорууну тэгэ дьон чэччестик туттан-хаптан олорууларын; оһо, ас, тэриһилэригэр санитарнай көрдөбүллэр туһулуулуктарын ирдирэр. Чэбдик олох сизирин өйдөтөрө, доруобууларга буортулаах дьаллыктар утары үлэ ыһтар.
Варвара Самсоновна итинник киз далааһыннаах үлэтин соһотуун үмүрү туттатын өйдүүр. Аһыһах аһааһаах үлэһиттэригэр сылаһ-соруугу табан туруорара уонна тоулуутун ирдирэр. Кини эдэр эмчиттэргэ биір хаалларбыт үтүө үгэһинэ дьон доруобууларын хараһабылыгар нэһилиэк обществоһоһун — нэһилиэтиннэ кизик хабан туруоруута буолар. Ол курдук хас ферма айы, гаража, мастарыскаһа, маһаһыһа санитарнай активтааба. Олор үлэһиттэргэ санитарнай ирдэбили туруоруллар уонна толоттороллор. Наада буоллаһына маннайгы комену оһорго, аптекаһын туһанарга үөртэрэ. Кинилэр санитарнай көхтөөхтүк кытталлара. Ити курдук кини тэриһээчи.

кинини убаастыһара, таптыһара уонна күөн туттарара. Онон тохтобула суох 11 ыһырыы туһары нэһилиэктэрин сайдыытын тустууру итэриһиттэрэ.
Варвара Самсоновна эмтиир-сэрэтэр үлэтигэр бэйэ кыһынан саныһа, туһалаагы олоххо киллэрэ сатыыра. Хас биридин специалист субэтин-аматын, сага ныммаа таһаһытын иһлэ хабан ыһара. Ол курдук кини оһолорго быһыылары ыһыты сага дьэбэккэ нымматын биір бастаһан олоххо киллэрбитэ. Кыра оһолору, хат дьахталлары кэргэн көрүүнү чуолкаһык тэриһитэ. Хаахсыттан оһолонор дьахталлар кини балыһа роддомугар бэлэмнээх, кэмигэр киирэн этэннэ быһыһаналлара. Медицинскай докумуоннаһы манна чуолкай буолара. Үлэни сагалыы тэриһи, кыра да көрүгүн билбит-көрбүт, үлэтигэр туһаммыт буолара, Итиннэ үлэ түмүгэ да үчүгэи этэ. Хаахсыт ФАП-а 1970—1980-с сылларга күрэхтэһингэ кини да иһингэр түһэрбэтэ уонна оройуонга бастың (опыт) үөрүһэх оскуолатынан буолбута. Онон манна көрдөрүлээх семинардар буолаллара. Атын да улустартан билсэ, үөрэнэ кэлэллэрэ, ФАП республика тийэс билиһинэ. Ити кэмгэ ФАП Дирин участкаһа балыһаһыгар сыһарылан үлэһит буолан, Варвара Самсоновна эмиз бэйэтин курдук күүрээһинээхтик, айымнылаахтык үлэһит, оччолорго даһаны дьиннээх дьэ кэргэн бырааһа Семен Максимович Анаһевтыын астыһык дьүүрлээһин уххан-наахтык да үлэһиттэригэр! Балыһа балыһаһалартан, медпунт медпунттарга ордуктара — куруук бастыһалара. 1985 с. Балыһа республика

Афанасий ПЕРМИКОВ,
РФ Журналистарын союһун чилиэнэ.
Хаартыска: В.С.Понсева уонна кини кэргэн (Занастан үтүс уонна бастаһын).

Аграфена КУЗЬМИНА

Күндү оёобут, убайбыт, бырааппыт, кэргэним, абабыт, Алабартан төрүттээх Чакыр нэһилиэтин олохтооҕо

СИВЦЕВ Василий Васильевич от бийн 31 күнүгэр эдэр сааһыгар хомолтолоохтук өлөн олохтон туораабытын диригин куртууан туран, бары аймактарыгар, добоотторугар иһитиннэрбит.

Ийэтэ, аҕата, биһиргэ төрөөбүттэрэ, кэргэнэ, оҕолоро.

Кутурбаннарын тиздэллэр:

— Чакыр нэһилиэтин олохтооҕо Сивцев Василий Васильевич эдэр сааһыгар соһумардык өлбүтүнэн кэргэнигэр Ирина Витальевнага, оҕолоругар Варяга, Марка олохтоох дьаһалта, кырдыаҕастар сэбиэттэрэ.

— Тапталлаах бырааттара Сивцев Василий Васильевич өлбүтүнэн РЭС начальнигар Филипп Филиппович Барашковка уонна кини кэргэнигэр Варвара Ильиничнага улуустаагы РЭС коллектива.

— Тапталлаах кэргэнэ, аҕалара Сивцев Василий Васильевич соһумардык өлбүтүнэн кэргэнигэр, Чакыр орто оскуолатын учууталыгар Сивцева Ирина Витальевнага, оҕолоругар оскуола коллектива.

— Күндү кэргэнэ, аҕалара Сивцев Василий Васильевич өлбүтүнэн Чакыр нэһилиэтин "Алгыс" төлбөтүн олохтоохторугар, кыһыгар Варяга, уолугар Марка, кэргэнигэр Ирина Витальевнага "Алгыс" төлбөт олохтоохторо.

— Сивцев Василий Васильевич эдэр сааһыгар хомолтолоохтук күн сириттэн барбытынан кэргэнигэр, кийинтэригэр Ираба, оҕолоругар Валюшага, Марикка, төрөппүттэригэр Елена Васильевна, Василий Ильич Сивцевтэргэ Алабар орто оскуолатын 1991 с. бүтэрбит табаарыстара уонна учуутала.

— Күндү бырааттара, аймактара Сивцев Василий Васильевич эдэр сааһыгар соһумардык олохтон туораабытынан төрөппүттэригэр, биһиргэ төрөөбүттэригэр, аймактарыгар, кэргэнигэр, оҕолоругар Чурапчыттан Барашковтар.

— Тапталлаах кэргэнэ, аҕалара Сивцев Василий Васильевич өлбүтүнэн балтыларыгар, кэргэнигэр Ирина Витальевнага, оҕолоругар, бары аймактарыгар Чурапчыттан Потаповтар, Санжеевтар, Кузьминнар, Дьокуускайтан, Иннокентьевтар, Шишигиннар, Дагданчалар, Рожиннар, Герасимовтар, Хатастан Сивцевтар дьиз кэргэттэрэ, Черкөөхтөн Вирдылиннар, Антипиннар, Колесовтар, Татариновтар.

— Тапталлаах кэргэнэ Сивцев Василий Васильевич эдэр сааһыгар соһумардык олохтон туораабытынан дьүүгэлэригэр Ирина Витальевнага Кытаанахтан Сивцевтар, Андреевтар.

— Күндүтүк саныыр доҕордору, табаарыстара Сивцев Василий Васильевич соһумардык өлбүтүнэн кэргэнигэр Ирина Витальевнага, оҕолоругар Старостиннар, Михайловтар, Ануфриевтар, Бельчусовтар, Михайловтар, Ануфриевтар, Григорьевтар, Максимовтар, Матвеевтар.

сэрийи оҕдообото, тыыл ветерана

ЕФРЕМОВА Марфа Петровна

уһун, ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн Чакыр нэһилиэтин "Алгыс" төлбөтүн олохтоохторугар Афанасийга, Ольгага, Екатеринага, Таврилга.

"Алгыс" төлбөт олохтоохторо.

АТЫЛЫЫЫЫ

Чыаплараба МТ 3-82 куунаах трактор. Бил. тел. 28-366.

КӨННӨРҮҮ

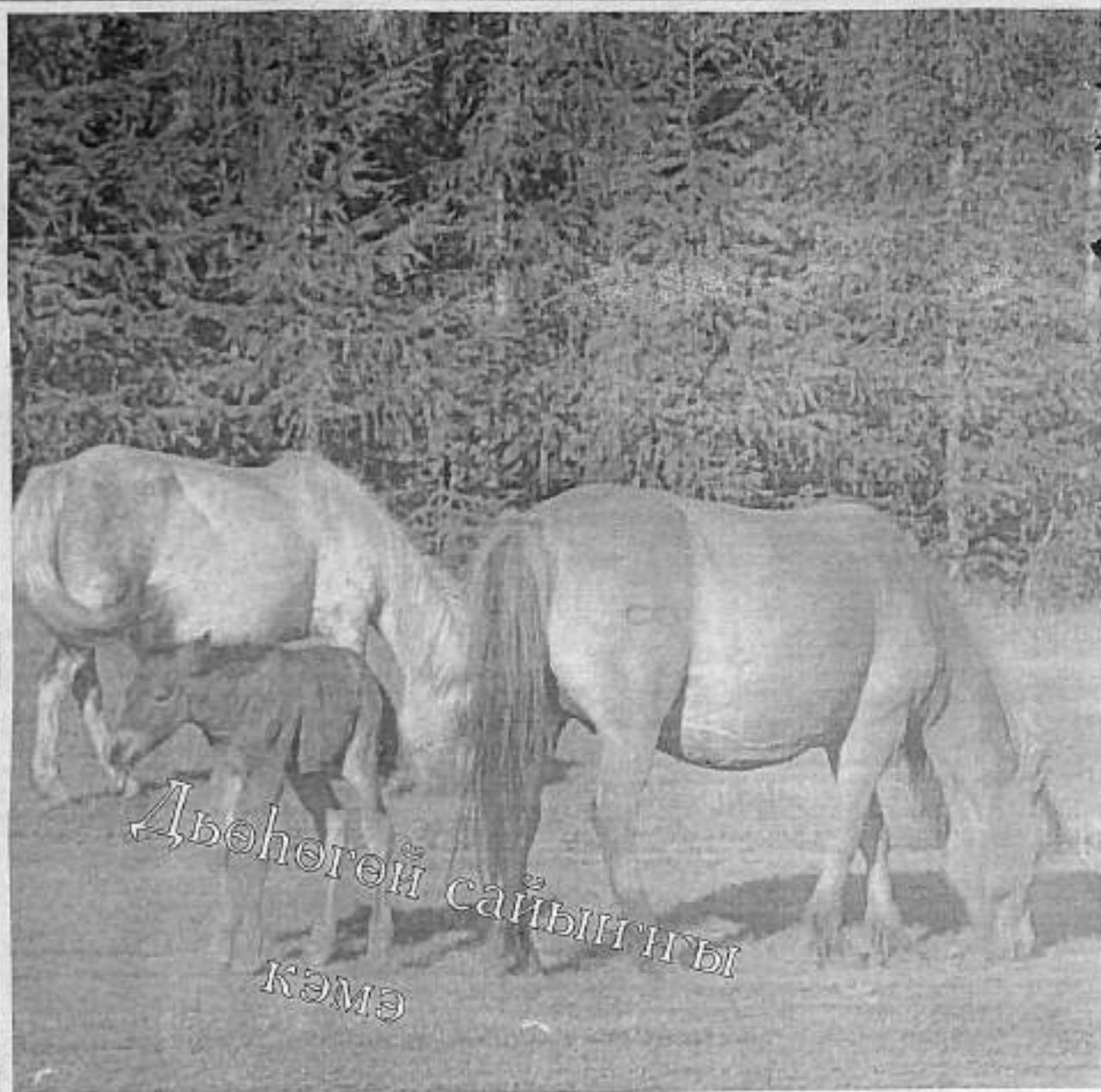
Хаһыат бу дьыл атырдыах бийн 2 күнүгэр "Кыстыкка бэлэммит хайдабын?" дьин ыстатыыага "А.В.: ... Бэс бийынаабы уолпуска харчытын төлөөтүбүт" дьини "Бэс бийынаабы уолпуска харчыта выпускниктардаах төрөппүттэргэ төлөннө" дьин аабыллыахтаах.

"Саҥа олох" хаһыакка
2005 сыл ыйдарынан сурутуу
ыһыһыла турар.

КҮНДҮ ААҕААЧЧЫ!
УЛУУХУН ХАҕЫАТЫГАР
СУРУТТАРАРГА ТИЭТЭЙ!

Сыаната: — ыйга 35 солк

Сурутууу
"Саҥа олох" РИХ ГҮ
ыһтар.

"Алгыс" төлбөт олохтоохторугар Татьяна Васильевнага, Иннокентий Васильевичка тапталлаах оҕолоро

АДАМОВ СЕНА

кутурбаммытын тиздэбит.

Чакыр нэһилиэтин "Алгыс" төлбөтүн олохтоохторо.

Күндү, тапталлаах ийэбит, эбээбит, үлэ ветерана, Хайахсыт нэһилиэтин олохтооҕо

АРТЕМЬЕВА Мария Ивановна

уһун, ыарахан ыарыыттан өлбүтүн чугас дьонугар, бары табаарыстарыгар диригин куртууан туран иһитиннэрбит.

Оҕолоро, кийинтэригэр, сизиннэрэ.

Чурапчы сэлэниэтин олохтооҕо

МИХАИЛОВ Николай Андреевич

олохтон туораабытынан кэргэнигэр Зояга, кыһыгар Октяга, уолугар Афоняга

Чурапчыттан Саввиннар, Сивцевтар, Дьокуускайтан Егоровтар.

Кутурбаннарын тиздэллэр:

— Михайлов Николай Андреевич уһун, ыарахан, ыарыыттан өлбүтүнэн кэргэнигэр Зоя Чолбоновнага, оҕолоругар, сизингэр, чугас аймактарыгар Маарыкчааннаабы ПО продавецтара.

Тапталлаах кыһа, кэргэнэ, ийэлэрэ, эбээлэрэ, Мугудай нэһилиэгиттэн төрүттээх Нерюнгри куорат олохтооҕо

СИВЦЕВА Зинаида Ксенофоновна

ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн ийэтигэр, көһөрүллүү кыттылааҕар Татьяна Максимовна Максимовнага, кэргэнигэр Якутголь АХ Нерюнгригаабы өрөмүөннүүр-механической завод үлэтигэр Дмитрий Алексеевич Сивцевкэ, оҕолоругар, сизиннэригэр, чугас аймактарыгар

"Чурапчы улууһа (оройуона)" МТ дьаһалтата.

Кутурбаннарын тиздэллэр:

— Таптыыр сизин балтылара Сивцева Зинаида Ксенофоновна ылдыан олохтон туораабытынан кэргэнигэр Дмитрий Алексеевичка, оҕолоругар, ийэтигэр Татьянага, балтыларыгар, бырааттарыгар Татьяна, Михаил Сивцевтар, оҕолоро.

Хатылы нэһилиэтин олохтооҕо, Аба дойдуну сэриитин тыылын ветерана, үлэ ветерана

ПОПОВ Алексей Петрович

77 сааһыгар ылдыан олохтон туораабытын оҕолоругар, сизиннэригэр, кийинтэригэр, күтүөттэригэр, чугас аймактарыгар диригин кутурбаммытын тиздэбит.

Харлампеевтар, Демянковтар, Лыткиннар дьиз кэргэттэрэ, Хатылы нэһилиэтин дьаһалтата, кырдыаҕастарын сэбиэтэ.

Кутурбаннарын тиздэллэр:

— Күндү аҕалара Попов Алексей Петрович уһун, ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан дьүүгэбитигэр Валентина Алексеевнага, күтүөппүтүгэр Сергей Афанасьевичка уонна бары оҕолоругар, сизиннэригэр биһиргэ үөрэммит табаарыстара.

— Кыһыгар Винокурова Евдокия Алексеевнага, сизингэр Миленага, аҕалара, эһэлэрэ, Сталин орден кавалера, үлэ, тыыл ветерана Попов Алексей Петрович өлбүтүнэн 1981 с. Хатылы орто оскуолатын биһиргэ үөрэнэн бүтэрбиттэр.

— Таптыыр аҕалара Попов Алексей Петрович өлбүтүнэн оҕолоругар, сизиннэригэр, кийинтэригэр, күтүөттэригэр, бары чугас дьонугар аймактара Белыевтар, Готовцевтар, Павлуцайкадар дьиз кэргэттэрэ.

— Хатылы олохтооҕо, үлэ, тыыл ветерана Попов Алексей Петрович өлбүтүнэн оҕолоругар, сизиннэригэр Чурапчыттан Охонхой оҕолоро.

— Күндү аҕалара, убайдара, эһэлэрэ, үлэ, тыыл ветерана Попов Алексей Петрович уһун, ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн уолугар Маарыкчааннаабы ПО үлэтигэр Попов Алексей Алексеевичка уонна бары аймактарыгар Маарыкчааннаабы ПО бырабыллыаҕа, Сыланнаабы атыы-эргиэн тэрилтэтин коллектива.

Редактор А.А. ЗАХАРОВ.

ААДЫРЫСПЫТ: 678670.

Чурапчы сэл., Карл Маркс уул., 26 "а".

телефоннарбыт.

редактор — 41-332, отделлар — 41-265.

E-mail: Osanaoloh@churap.sakha.ru

Тэриикэ таһаарыһылар: СР Правительствота, Чурапчы улуусун "Саҥа олох" редакция-издательской холбоһук (государственной учреждение, Маассабай информация средстволарын туһунан РФ Сокуонунан тутулууну хантурууллуур уонна регистрациялыыр РФ бачааҕа СР региональной управлениетыгар 2003 с. бэс ыйын 20 күнүгэр регистрацыйаһыт нүмэра — ПИ №19-0423.

"Саҥа олох" редакция-издательской холбоһук ГҮ. Офсетной бэчээт. Сааһынан № 91. Тираж 1775. 03. 08. 2005 с. бачааҕа барылына. Хаһыат нэһилиэгэ үстэ-оптуорунуука, чэппиэргэ уонна субьутага тахсар.

Автор суругар этиллэр санаа
редакция позициялар мэдэи сөл түбүһүр
буолбатах. Сурукка ыйыллар чакчылар
кырдыктаахтарыгар эппиэтинэни
автор тус бэйэтэ сүгэр.